

УДК 338.439.6(477)

Вдовенко Н. М.

*доктор економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ШЛЯХОМ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

У роботі узагальнено світовий та вітчизняний досвід забезпечення продовольчої безпеки на основі інноваційного шляху її розвитку та інвестування аграрного сектора. Доведено, що Україна має адаптуватися до систем “геоагро”, “глобагро”, “глобального планування виробництва та розподілу продовольства”, з тією метою, щоб перейти на рівень сталого зростаючого виробництва продовольства. Одержані результати проведеного дослідження незаперечно доводять, що, по-перше, сама система забезпечення продовольчої безпеки є органічною складовою системи економічної безпеки держави, по-друге, безпосередньо пов’язана із сталим розвитком як галузі, так і територій, охоплених її функціонуванням, по-третє, продовольча безпека неможлива поза інвестиційно-інноваційним розвитком галузей економіки.

Ключові слова: аграрний сектор, держава, економіка, сталий розвиток, продовольча безпека.

Постановка проблеми. З розгортанням науково-технічного прогресу важливого значення поступово набула проблема забезпечення продовольчої безпеки держави, яка гарантує населенню ліквідацію як загроз голоду, так і загроз недоїдання. Нині питання продовольчої безпеки отримали новий імпульс свого розвитку на міжнародному рівні. Так, ООН інформує, що у найближчі 30-50 років у світі необхідно додатково нагодувати 2-3 млрд ос., а також ще й покращити раціон приблизно 2,5-3,0 млрд ос. Прийнятий у 2003 р. Україною

Статут ФАО ООН вказує, що усі члени організації мають сприяти забезпеченню свободи людства від голоду на основі підвищення рівня харчування та стандартів життя народів. Із вступом у 2008 р. України до Світової організації торгівлі (СОТ) вона визнала й її Статут (Марракеську угоду), де вказано, що країни-члени мають сприяти підвищенню рівня життя населення за умови найбільш доцільного використання світових ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку. Тому національний аграрний сектор ніякої альтернативи крім сталого розвитку у перспективі практично не має.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим аспектам забезпечення продовольчої безпеки присвячені наукові праці багатьох учених. У вітчизняній економічній науці дана проблематика розглядалася в ґрунтовних наукових дослідженнях О.І. Гойчук, П.Т. Саблука, С.М. Кваші, О.С. Резнікової, С.М. Шкарлета.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення світового та вітчизняного досвіду забезпечення продовольчої безпеки на основі інноваційного шляху її розвитку та інвестування аграрного сектора.

Викладення основного матеріалу. На думку Ф. Кене, керівники держави разом із землевласниками та фермерами мають сприяти збільшенню продуктивності земель за допомогою вкладених у їх удосконалення засобів і доброї обробки [1, с. 202]. У цьому контексті він робить принциповий висновок: усе те, що не вигідно для землеробства, дає збитки також і нації та державі, а усе те, що сприяє землеробству, вигідно як для держави, так і для нації. Тому лідер держави і народ ніколи не повинні випускати з уваги, що земля – це єдине джерело багатства і що одне лише землеробство примножує останні, оскільки примноження багатств забезпечує збільшення населення. Люди ж і багатства обумовлюють процвітання землеробства, розширення торгівлі, пожвавлення промисловості і безперервне зростання багатств, а вже від даного рясного джерела залежить успіх всіх галузей управління в державі [1, с. 372]. А. Сміт також вивчав причини голоду як природного симптому того, що країна йде до свого падіння [2, с. 125]. Самі причини голоду він аргументує

наступним: у тому грубому стані суспільства, коли не існує розподілу праці, коли рідко відбувається обмін і кожен сам виробляє для себе всі предмети, немає необхідності, щоб заздалегідь був зібраний або накопичений запас для того, щоб підтримувалося господарське життя суспільства. У такій ситуації кожна людина прагне задовольняти власною діяльністю всі свої потреби у міру їх виникнення. Тобто коли вона голодна, вона вирушає в ліс полювати. А оскільки накопичення запасу на основі природного ходу речей повинне передувати розподілу праці, то зростаючий розподіл праці можливий лише у міру зростаючого попереднього накопичення запасу із зростанням розподілу праці, для того, щоб дати постійне заняття тому ж самому числу робітників, має бути заздалегідь накопичений той же запас продовольства і більший запас матеріалів і знарядь, чим це було б необхідно за менш розвинених умов [2, с. 289]. Отже, продовольчу безпеку забезпечує розподіл праці, у процесі створення необхідного масштабу запасів капіталу та продукції землеробства. З точки зору А. Сміта, накопичення вищезгаданих запасів у значній мірі є результатом поліпшення земель, які мають здійснювати землевласники та фермери-орендарі. Але орендар в порівнянні з власником землі знаходиться в такому ж положенні, як і купець, що веде свою торгівлю на зайнятій гроші, порівняно з купцем, що веде свою торгівлю на власні гроші; становище їх обох може покращуватися, але становище одного при однаково обережній поведінці може завжди збільшуватися повільніше, ніж становище іншого, зважаючи на ту велику частку, яку поглинають з прибутку відсотки на зайнятий капітал. Так само й земля, що обробляється орендарем, може за інших рівних умов покращуватися повільніше, ніж земля, що обробляється власником, зважаючи на велику частку, яку з отриманого продукту поглинає рента і яку, якби земля належала орендареві, він міг би спожити на подальше поліпшення її [2, с. 395].

У 1798 р. Т. Мальтус запропонував закон народонаселення, який полягає в постійному прагненні всіх живих істот розмножуватися швидше, ніж це допускається кількістю їжі, що знаходиться в їх розпорядженні. Рослини та тварини слідує своєму інстинкту й не зупиняються своєю передбачливістю

відносно позбавлень, які може випробувати їх потомство. Обмеженість місця і їжі знищує в обох царствах те, що переходить кордони, вказані для кожної породи: усе це стосується і людей. Людству властиво постійне прагнення до розмноження, що перевищує засоби існування, з іншого боку – що ці засоби існування є перешкодою до надмірного розмноження [3, с. 10–12]. На його думку, засоби існування, при найбільш сприятливих умовах застосування людської праці, ніколи не можуть зростати швидше, ніж у арифметичній прогресії, тоді як чисельність населення зростає у геометричній прогресії [3, с.14]. І на цій підставі Т. Мальтус робить висновок: сам народ є винуватцем своїх страждань. Головна і постійна причина бідності мало або зовсім не залежить від способу правління або від нерівномірного розподілу майна. Не у владі багатих доставити бідним роботу і харчування, тому бідні, за самою сутністю речей, не мають права вимагати від них цих благ [3, с. 102, 195].

Останню думку Т. Мальтуса гостро критикував К. Маркс, який вважав, що той зводить робітників до положення в'ючної худоби, прирікає їх навіть на голодну смерть і безшлюбність, намагаючись вимоги виробництва принести в жертву особливим інтересам панівних класів чи класових груп в існуючому суспільстві [4, с. 125]. Свою позицію К. Маркс аргументував прикладами голодної смерті англійських ручних бавовняних ткачів у 1838 р., голодом у Ірландії 1846 р., який знищив більше мільйона чоловік [5, с. 441, 716]. Він доводить, що один з найбільших результатів капіталізму полягає в тому, що він перетворює землеробство в свідоме наукове вживання агрономії. Проте, з розвитком капіталістичного виробництва, землевласник прагне скоротити термін оренди, – тоді вироблені в землі поліпшення дістаються власникові землі як його власність, як акциденції, невіддільні від субстанції, від землі [6, с. 166, 169]. Тобто забезпечення продовольчої безпеки, вважає К. Маркс, лежить у площині інвестиційно-інноваційних перетворень аграрної сфери при зацікавленості у даному процесі як землевласників, так і землекористувачів.

А. Маршалл визнавав існування тенденції спадної віддачі (родючість землі): кожен приріст капіталу та праці в обробку землі породжує загалом

пропорційно менше збільшення кількості отриманого продукту, якщо він не співпав за часом з удосконаленням агрономічної техніки. Інвестиційно-інноваційні трансформації здатні забезпечити продовольчу безпеку, яка стосується як голоду, так і недоїдання – головної причини низької продуктивності праці [10, с. 220, 271] (рис. 1). Останнє нині набуває особливої ваги з огляду на потреби науково-інноваційного розвитку, проголошеного у світі та в Україні.

Рис. 1. Класична економічна теорія щодо формування національної продовольчої безпеки на основі розвитку сільського господарства

Джерело: узагальнення результатів праць [1; 2; 3; 5; 6; 10]

За даними О. І. Гойчук, національну продовольчу безпеку в широкому розумінні слід розглядати як стан економіки, а у більш вузькому значенні – як гарантовану здатність держави на принципах самозабезпечення основними базовими продуктами, їх економічної та фізичної доступності, незалежно від

впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, задовольняти потреби населення в особі кожного громадянина продуктами харчування в необхідному обсязі, асортименті, якості на рівні, що забезпечує його здоров'я та розвиток. При цьому особливу загрозу продовольчій безпеці країни завдає скорочення виробничого потенціалу аграрно-промислового комплексу через зниження родючості ґрунтів, вибуття основних виробничих засобів без поповнення, порушення селекційно-племінної справи. Для ліквідації такого стану речей навіть за найкращих умов подальшого розвитку економіки, потрібно не менше 10-15 років [11, 12, 13].

В. І. Власов вказує на глобальний характер аграрних проблем та на еволюцію галузі у напрямі інтенсивного господарювання на засадах досягнень науково-технічної революції і “прецизійної” системи землеробства, що поєднує точні знання хімічного складу ґрунту, урожайності культур на кожній ділянці поля.

За даними П.Т. Саблука та інших вчених, ними виділені три системи: “геоагро” – наука про технологію досягнення продовольчої забезпеченості окремих георегіонів планети при трансформуванні у єдине ціле (у систему) їх традиційних систем сільського господарства, а також сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур та ведення тваринництва, що вже впроваджені у високо розвинутих країнах, з урахуванням менталітету місцевого населення, економічних можливостей і природно-кліматичних умов регіону; “глобалагро” – наука щодо системи планування виробництва продовольства та його розподілу у глобальному вимірі для задоволення потреб людства у продуктах харчування на рівні, який забезпечуватиме згідно з встановленими нормами нормальний інтелектуальний і фізичний розвиток будь-якої людини у будь-якому регіоні чи країні світу; “система глобального планування виробництва та розподілу продовольства”: стає зростаюче сільське господарство – це забезпечення населення планети продовольством на досягнутому рівні (стає) та необхідність зростання його випереджаючими темпами порівняно із темпами збільшення чисельності населення [7, с. 88, 133].

Тут важливо врахувати потенційну можливість України приймати участь у вищезгаданих системах, з огляду на інформацію О.В. Ульяновка, що Україна може прогодувати населення чисельністю у 5-6 разів більше за теперішню [8, с. 22]. Безумовно, що реалізація таких думок стосовно перетворення України на регіонального і світового “годувальника” вимагатиме від держави значних зусиль у частині інвестиційно-інноваційних трансформацій галузі з додержанням вимог сталого розвитку, тобто суттєво більш повного освоєння світових досягнень у ліквідації продовольчих загроз. Словник сучасної економіки Макміллана визначає аграрний сектор як сектор економіки, що виробляє продукти харчування на основі принципу сталого розвитку (sustainable development): максимізації чистих вигод економічного розвитку із збереженням природних ресурсів у часі. А. Тойнбі, вивчаючи боротьбу Природи і Цивілізації, зробив висновок, що занадто гарні умови заохочують повернення до природи, припинення усякого зростання: приклад – Андська цивілізація виникла не у Вальпараїсо, який через рясні дощі називали земним раєм, а у Північно-Перуанській області, де постійна нестача води і землеробство неможливе без складної іригаційної системи. Тобто продовольча безпека інтегрована у безпеку економічну. Принципи моделювання продовольчої безпеки у системі забезпечення безпеки економічної розроблялись В. М. Геєцем та іншими вченими, які дали визначення економічній безпеці як нормальному функціонуванню економічної системи взагалі, можливості нормальної роботи внутрішньої економічної системи та безболісного включення у світову економічну систему.

Суттєвий внесок у теорію економічної і продовольчої безпеки держави зробив М. Портер, який пояснював феномен того, що Ізраїль, більша частина території якого – пустеля, спромігся перетворитися на успішного виробника сільськогосподарської продукції. На його думку, нова економічна теорія має зосереджуватися на аналізі конкурентних переваг місцевих умов та країни, розгортати детальну картину конкуренції, включаючи сегментацію ринків, диференціацію товарів, технологічні відмінності і ефект масштабу. У цьому

контексті він пропонує визначати не стільки самі фактори розвитку, скільки те, де і наскільки продуктивно вони застосовуються. Особливе ж значення у національній економічній безпеці він приділяє державі, яка має, по перше, забезпечити своїм громадянам досить високий і зростаючий рівень життя, по-друге, створювати передумови, які дозволять вітчизняним підприємствам швидше оновлювати технологію, ніж їх закордонні конкуренти, по-третє, бути катализатором та шукачем нового [9, с. 24-39].

Пріоритет продовольчої безпеки зафіксований у ключових актах ООН, – Загальна декларація прав людини (ООН, 1948 р.). Стаття 25 говорить про те, що кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, який є необхідним для підтримання здоров'я та добробуту, як її самої, так і її сім'ї. Кожен громадянин, наголошує стаття 48 Конституції України, має право на достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, що також включає й достатнє харчування. Ратифікований Законом України Статут ФАО ООН, підтверджує думку про забезпечення свободи людства від голоду через підвищення рівня харчування та стандартів життя народу. Загальні засади продовольчої безпеки в Україні набули чинності з прийняттям Закону “Про основи національної безпеки України”, де у статті 7 серед загроз національній безпеці у рубриці “в економічній сфері” виділені такі: зниження інвестиційної та інноваційної активності; ослаблення системи державного регулювання та контролю у сфері економіки; високий рівень зношення основних виробничих засобів у аграрно-промисловому комплексі, критичний стан із продовольчим забезпеченням населення. У статті ж 8 серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки у рубриці “в економічній сфері” виділені забезпечення умов для сталого економічного зростання, забезпечення продовольчої безпеки. Отже, продовольча безпека – важлива складова економічної та національної безпеки України. Про це говорить також і затверджена у 2004 р. Указом Президента України “Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки)” № 493, яка визначила напрями забезпечення продовольчої безпеки України на основі інноваційного шляху її розвитку та інвестування

аграрного сектора. В Концепції поліпшення продовольчого забезпечення й якості харчування населення від 26.05.2004 № 332-р зазначено: стан харчування населення – одна з найважливіших проблем і для України. Тому необхідно забезпечити: доступність харчових продуктів у достатній кількості та у широкому асортименті для всіх верств населення; проведення економічних заходів щодо стимулювання виробництва продуктів з високою харчовою та біологічною цінністю; гармонізацію вимог вітчизняного законодавства з якості та безпеки продовольства з міжнародними (ВООЗ, ФАО, ВТО, ЄС); створення високопродуктивних та екологічно збалансованих агроєкосистем для підвищення урожайності сільськогосподарських культур і зростання продуктивності тваринництва. Також слід сприяти розробленню нових технологій з метою збільшення вітчизняного виробництва збалансованих кормів для тваринництва. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” від 18.10.2005 № 2982–IV першою стратегічною ціллю державної аграрної політики визначає гарантування продовольчої безпеки держави. Дана вимога була закріплена у затвердженій постановою Кабінету Міністрів України “Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року” від 19.09.2007 № 1158, де виділений спеціальний підрозділ “Продовольча безпека та продовольча незалежність держави”. Він містить положення про те, що основою аграрного ринку є виробництво вітчизняними товаровиробниками сільськогосподарської продукції, яке переважно формує продовольчу безпеку держави. Мова йде про захищеність життєвих інтересів людини, і виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до харчових продуктів із метою підтримання життєдіяльності. Її визначають за такими критеріями: достатність продовольчого споживання (відношення фактичного рівня споживання основних харчових продуктів на одну особу до науково обґрунтованих або ж медично-рекомендованих норм здорового харчування. У 2005 році цей показник за молочними та м’ясними продуктами становив лише 49-59 %. Доступність продовольчого споживання – це відношення вартості

річного набору харчових продуктів на одну особу, що відповідає науково - обґрунтованим нормам здорового харчування, до річного розміру доходу на одну особу. Продовольча незалежність – це частка продовольчого імпорту в загальному обсязі продовольчого споживання. У результаті виконання заходів, передбачених Програмою, виробництво м'яса у 2015 р. повинно збільшитися у 2,1 рази порівняно з 2005 р. Прийнятою Постановою Кабінету Міністрів України “Деякі питання продовольчої безпеки” від 05.12.2007 № 1379 конкретизовано, що індикатори, які характеризують стан продовольчої безпеки держави (регіону), розраховуються за такими основними групами харчових продуктів: хліб і хлібопродукти; картопля; овочі, баштанні; фрукти, ягоди і виноград; цукор; олія; м'ясо, молоко та риба (з відповідними продуктами), а також яйця. При цьому визначений даною Постановою граничний мінімальний критерій споживання людини становить 2500 ккал на добу, а 55 % добового раціону має забезпечуватися через споживання продуктів тваринництва.

Потрібно вказати й на те, що мінімальний критерій споживання людиною продуктів харчування значно відстає від оптимального споживання. Так, за даними Ю. Я. Лузана, середня калорійність харчування населення України з 1990 р. скоротилась на 25-30 % (тваринного походження – на 48 %) і досягла станом на 2000 р. близько 2500 при нормі у 3500 ккал. Іншими словами, мінімальна норма відстає від оптимальної на 28,6 %, вже не кажучи про той факт, що споживання найбільш цінних продуктів тваринництва відстає у декілька разів. У даному випадку варто навести приклад Республіки Беларусь, власне аграрне виробництво якої на сьогодні забезпечує внутрішній ринок із розрахунку 3100 ккал на душу населення (це складає 88,6 % до нормативного рівня 3500 ккал).

Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми “Здорова нація” на 2009-2013 роки від 21.05.2008 № 731р, вказує на наявність в Україні негативного явища, як нераціональне та незбалансоване харчування населення. І така ж ситуація спостерігається у питаннях доступності харчових продуктів у достатній

кількості, їх асортименту, із потребою підвищення культури харчування. Раціональне харчування населення має здійснюватися шляхом: забезпечення доступності безпечних харчових продуктів у достатній кількості та асортименті для кожного жителя України, задоволення його потреб у повноцінному харчуванні, підвищення рівня культури харчування з урахуванням національних традицій, збільшення в раціоні харчування частки овочів, фруктів, рослинних жирів, білого м'яса та риби, а також відмови від надмірного споживання жирів тваринного походження, солі. Визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 № 656 “Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення” річні набори продуктів харчування (кг) диференційовані у розрізі вікових груп: 1) діти (до 6 та від 6 до 18 років); 2) працездатне населення; 3) непрацездатне населення. Якщо виходити з рівня оптимального споживання, то для вікової групи 14-17 років воно сягає 83,6 %, для групи працездатних – 79,7 %, а для групи непрацездатних – 57,4 %. Можна вважати нормальним те, що у наборах продуктів харчування поживний склад білків зменшується для більш старших вікових груп. Але й для них слід резервувати споживання тваринних білків, тим більше, що 55 % добового раціону має забезпечуватися шляхом споживання продуктів тваринного походження, як це вказано в прийнятій Постанові Кабінету Міністрів України “Деякі питання продовольчої безпеки” від 05.12.2007 № 1379. Привертає також до себе увагу стрімке зменшення у наборах споживання риби та рибопродуктів при переході від першої до третьої вікової групи. Так, працездатна особа, на думку розробників даних норм, має споживати риби та рибопродуктів на 40,6 % менше, ніж юнак, а непрацездатна особа – менше на 85,4 %.

Необхідно звернути увагу на затверджене Указом Президента України від 20.01.1995 № 72/95 “Положення про Міністерство рибного господарства України”. Серед основних задач даного міністерства виділено задоволення потреб суспільного виробництва та населення в рибній продукції з високими

споживчими властивостями, що забезпечують конкурентоспроможність цієї продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Цю ж саму задачу було введено у “Положення про Державний комітет рибного господарства України”, затвердженого Указом Президента України від 06.11.1997 № 1250/97. Проте, ні у Положенні-95, ні у Положенні-97, однозначно не згадуються задачі безпосередньої рольової участі центрального органу виконавчої влади у сфері рибного господарства у забезпеченні продовольчої безпеки країни. Концепція розвитку рибного господарства України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 13.07.2000 № 1885-III, вже чітко говорить про те, що стратегічні напрями державної політики в галузі рибного господарства спрямовані на створення сприятливих умов для стабілізації та нарощування виробництва конкурентоспроможної рибної продукції з метою гарантування продовольчої безпеки країни, задоволення потреб населення в рибі та рибній продукції. Зокрема, Концепція наголошує на тому, що рибна галузь України відіграє значну роль для розвитку продовольчого комплексу країни, і що незважаючи на зниження споживання риби на одну особу (з 17,5 кг в 1990 р. до 5,9 кг в 1998 р.), у м'ясо-рибному балансі країни питома вага її становить близько 40 % (у білковому розрахунку). Тож, основною метою господарської діяльності у рибному господарстві України на перспективу є забезпечення населення України рибою та рибною продукцією з поступовим наближенням виробництва та споживання риби та рибної продукції до рівня, досягнутого на початку 1990-х років. З цією метою необхідно продовження: здійснення робіт щодо оновлення основних засобів рибних підприємств на основі широкого впровадження у виробництво досягнень науки та техніки; підвищення ефективності використання сировинних запасів; відтворення й охорона рибних запасів; забезпечення якості та розширення асортименту рибної продукції; здійснення структурної перебудови рибного господарства та сприяння розвитку підприємств і організацій усіх організаційно-правових форм господарювання. Важливим є також розвиток міжнародного та науково-технічного співробітництва, зовнішньоекономічних зв'язків у рибному господарстві,

гармонізація законодавства України щодо якості рибної продукції до норм ЄС, інших країн.

Узагальнення теоретичних робіт сучасних провідних вчених доводить, що продовольча безпека України може бути забезпечена у належній мірі тільки при врахуванні тієї сукупності передумов, які містить глобальний розвиток економіки. Дослідження підтверджують, для того, щоб перейти на рівень сталого зростаючого виробництва продовольства Україна має адаптуватися до систем “геоагро”, “глобагро”, “глобального планування виробництва та розподілу продовольства”, що у значній мірі обумовлено відповідним удосконаленням державного галузевого регулювання.

Висновки. Таким чином, результати проведеного дослідження незаперечно доводять, що сама система забезпечення продовольчої безпеки є органічною складовою системи економічної безпеки держави, яка узгоджується з основними положення Указу Президента України від 27.04.2011 № 504/2011 Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. Тож, продовольча безпека безпосередньо пов’язана із сталим розвитком як галузей економіки, так і територій, охоплених її функціонуванням. Та, як нам видається, продовольча безпека неможлива поза інвестиційно-інноваційним розвитком аграрного сектору України.

Список використаної літератури

1. Кенэ Ф. Избранные экономические сочинения / Ф. Кенэ: пер. А.В. Горбунова, Ф.Р. Каплан, Л.А. Фейгиной. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. – 538 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: ЭКСМО, 2007. – 960 с.
3. Мальтус Т. Опыт о законе народонаселения / Т. Мальтус: пер. с англ. И.А. Вернера / М.: К.Т. Солдатенкова, 1895. – 318 с.

4. Маркс К. Теории прибавочной стоимости (IV том “Капитала”) / К. Маркс, Ф. Энгельс. Изд. 2-е. М.: Госполитиздат, 1963. – Т. 26. – Ч. 2. – С.1–703.
5. Маркс К. Капитал. Соч., изд-2-е. / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М.: Госполитиздат, 1960. – Т. 23. – 790 с.
6. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии // К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч., изд. 2-е, М.: Госполитиздат, 1961. – Т. 25. – Ч. 2. – 460 с.
7. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство: Монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 632 с.
8. Ульянченко О.В. Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі: Автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.03 / О.В. Ульянченко. – К.: ННЦ ІАЕ УААН, 2008. – 38 с.
9. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер: пер. с англ. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.
10. Маршалл А. Принципы экономической науки / А. Маршалл: пер. с англ. – М.: Прогресс, 1993. – Т. 1. – 410 с.
11. Гойчук О. І. Продовольча безпека: теорія, методологія, проблеми: Автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.07.02 / О. І. Гойчук. – МДАУ. – 2004. – 32 с.
12. Друкер П. Управление в обществе будущего / П. Друкер: пер. с англ. – М.: Вильямс, 2007. – 320 с.
13. Бабич-Побережна А. А. Економіка світового виробництва і ринок білка / А. А. Бабич-Побережна. За ред. акад. П. Т. Саблука. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 782 с.

ВДОВЕНКО Н. М. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПУТЕМ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА

В работе обобщен мировой и отечественный опыт обеспечения продовольственной безопасности на основе инновационного пути ее развития

и инвестирования аграрного сектора. Доказано, что Украине следует адаптироваться к системам “геоагро”, “глобагро”, “глобального планирования производства и распределения продовольствия”, для того, чтобы перейти на уровень устойчивого растущего производства продовольствия. Полученные результаты проведенного исследования неопровержимо доказывают, что, во-первых, сама система обеспечения продовольственной безопасности является органической составляющей системы экономической безопасности государства, во-вторых, непосредственно связана с устойчивым развитием как отрасли, так и территорий, охваченных ее функционированием. В-третьих, продовольственная безопасность невозможна вне инвестиционно-инновационного развития отраслей экономики.

Ключевые слова: аграрный сектор, государство, экономика, устойчивое развитие, продовольственная безопасность.

VDOVENKO N. M. FOOD SECURITY THROUGH INNOVATION- INVESTMENT OF AGRICULTURAL SECTOR

The article summarizes the global and domestic experience of food security based on an innovative path of development and investment of the agricultural sector. It is proved that Ukraine has to adapt to the systems “geoagro”, “globalagro”, “global production planning and distribution of food” to go to the level of sustainable growing food. The results of the study conclusively demonstrate that, firstly, the very system of food security is an integral component of economic security, and secondly, directly linked with sustainable development as an industry and territories covered by its operation, and third, we think, food security can not be out of innovation and investment industries.

Keywords: agricultural sector, the state, the economy, sustainable development, food security.